

فصلنامه امنیت ملی
سال نهم، شماره ۳۳، پاییز ۱۳۹۸
مقاله نهم از صفحه ۲۲۱ الی ۲۴۰

مقاله پژوهشی: راهبردهای وحدت ملی در استحکامبخشی قدرت درونی نظام جمهوری

اسلامی ایران از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

محمد داودی^۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۵/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۴/۲۵

چکیده

امت بزرگ اسلامی در طول قرن‌های متمادی بعد از قرون اولیه اسلام، نتوانست خود را به هدف و غایتی که اسلام برای او پیش‌بینی کرده و در نظر گرفته بود، برساند. این چیزی بود که دوری از اسلام، پراکندگی و غفلت مسلمانان برای آن‌ها پیش آورده بود. تفرقه و اختلافشان باعث دوام سلطه دشمنان بر آنان شده است؛ اما آنچه مسلم است، این است که نقش وحدت در گسترش همبستگی و یکپارچگی امت را نمی‌توان انکار کرد و حفظ اتحاد، ارزش بسیار عمیق و مهمی است که پیامبر (ص) و امامان (علیهم‌السلام) ما را به آن دعوت کرده‌اند. مسئله وحدت یکی از مهم‌ترین مسائل اسلامی است که بسیاری از اندیشمندان، صاحب‌نظران، مصلحان و رهبران جهان اسلام به آن توجه داشته و دارند.

هدف تحقیق شناسایی راهبردهای نقش وحدت ملی در استحکامبخشی قدرت درونی نظام که سؤال اصلی تحقیق نیز متناظر با هدف، راهبردهای مناسب نقش وحدت ملی در استحکامبخشی قدرت درونی نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) چیست؟ می‌باشد. نوع تحقیق کاربردی است و روش آن توصیفی - تحلیلی که برای گردآوری اطلاعات از ابزار «کتابخانه‌ای علمی و تخصصی» «ایترنت» استفاده شده است و در انجام کار میدانی با بهره‌مندی از نظرات نخبگان علمی، با حجم نمونه جامعه آماری ۳۰ نفر می‌باشد.

نتایج حاصله از تحقیق نشان می‌دهد، وجود رهبری حکیم و فرزانه در رأس حکومت و تبعیت از قانون مهم‌ترین نقطه قوت و راهبرد اصلی در تقویت وحدت ملی برای رفع اختلاف و یکپارچگی مردم و مسئولین می‌باشد؛ که با انجام کار روشمند علمی و از طریق ماتریس SWOT به آن دست یافته است.

کلیدواژه‌ها: وحدت، وحدت ملی، راهبرد، قدرت درونی، استحکام.

مقدمه:

امروزه اقتدار جوامع، صرفاً تابعی از قوه قهریه نیست، وحدت و یکپارچگی ملی زمینه‌ساز ثبات سیاسی، حفظ امنیت، توسعه همه‌جانبه در ایجاد شرایط مطلوب و نقطه عزیمت هرگونه پیشرفت و بالندگی در کشور می‌باشد که باعث استحکام ساخت درونی قدرت نظام شده و با تقویت اعتماد به نفس ملی و بهره‌گیری هرچه بیشتر از ظرفیت‌های داخلی روند عبور سلامت نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران را از محیط‌های پرتلاطم پیش رو با اتکال به قدرت لایزال الهی فراهم نموده است.

«همه باهم متحد باشند. اختلافاتی در میان هر جمع بشری هست. شما هیچ جمع بشری را پیدا نمی‌کنید که بین آن‌ها در مسائل گوناگون اتفاق و اتحاد نظر باشد؛ اما این اختلاف نظر نباید رشته و پیوند اتحاد را در یک ملت و یک مجموعه به هم بزند... اتحاد و وحدت هم یکی از شرایط لازم است. این ساختن و تأمین کردن آینده این نظام است» (بیانات، در جمع جانبازان، ۱۳۷۹/۰۷/۱۱).

استحکام ساخت درونی قدرت نظام ترکیب هنرمندانه و هوشمندانه‌ای از قدرت نرم و قدرت سخت است. قدرت نرم از عناصری نظیر ایمان، هویت، مشروعیت، مقبولیت، وحدت ملی و تقریب مذاهب داخل کشور و سایر مؤلفه‌های نرمی که می‌تواند، در استحکام ساخت درونی قدرت نظام دخیل باشد، تشکیل می‌شود. مردمی که با انگیزه الهی به‌نظام خودباور دارند، تنها در پرتو وحدت و همبستگی ملی می‌توانند در تمامی عرصه‌ها حضور داشته و از دستاوردهای کشور پاسداری کنند. این وحدت و خودباوری ملی تنها در سایه ایمان ایجاد می‌شود و از معجزات معمار بزرگ انقلاب اسلامی امام راحل^(ره) محسوب می‌گردد. هر چقدر ضریب وحدت ملی افزایش یابد نقش مثبت و هم‌افزایی ضریب ارتقای اقتدار ملی نیز افزایش می‌یابد و در مقابل هر چقدر ضریب این کارکردها کاهش یابد، تهدیدات داخلی و خارجی افزایش می‌یابد و زمینه مساعد رشد و توسعه کشور از بین خواهد رفت. فلذا مقوله وحدت ملی به عنوان شرط لازم و ضروری استحکام‌بخش قدرت نظام همواره مورد تأکید می‌باشد. این مفهوم شرط لازم و سنگ بنای اساسی ساخت درونی قدرت نظام می‌باشد که بر اساس مبانی انقلاب اسلامی شکل یافته است.

جمهوری اسلامی ایران همواره با تقویت وحدت ملی تلاش دارد تا پایداری و دوام خود را حفظ نماید. هر زمان که وحدت ملی دچار خدشه و آسیب شده است، کشور با مشکلاتی مواجه شده، ثبات داخلی کاهش یافته و هزینه‌های جبران‌ناپذیری را در پی داشته است. مقاله حاضر با هدف شناسایی راهبردهای نقش وحدت ملی در صدد پاسخگویی به این سؤال است که راهبردهای

— مقاله پژوهشی: راهبردهای وحدت ملی در استحکام بخشی قدرت درونی نظام جمهوری اسلامی ایران... ۲۲۳

نقش وحدت ملی در استحکام ساخت درونی قدرت نظام با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) کدام است؟ این مقاله با تبیین دقیق مسئله در پاسخگویی به سؤالات تحقیق به شناسایی عوامل داخلی (قوت و ضعف) و عوامل بیرونی (تهدید و فرصت) می‌پردازد.

مبانی نظری:

با توجه جستجوهای انجام شده در خصوص پیشینه‌یابی بر اساس موضوع این مقاله مهم‌ترین طرح‌های تحقیقاتی و مقاله‌های تهیه شده در حوزه مفاهیم نزدیک به این پژوهش عبارتند از:

- علی ذوعلم؛ (۱۳۸۹) در مقاله‌ای تحت عنوان: اتحاد ملی و وحدت ملی، چاپ در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سید علی خامنه‌ای (مدظله العالی) - مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی: اتحاد ملی، به عنوان یکی از رویکردهای ناظر به وضعیت درونی جامعه و به منظور تقویت و تعمیق پیوندهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و عاطفی یک ملت، اگر خاستگاهی منطقی و عقلانی داشته باشد، هم ریشه‌دار شدن علائق افراد جامعه نسبت به یکدیگر و نسبت به سرنوشت مشترک کشورشان را باعث می‌گردد و هم زمینه‌های همکاری با ملت‌ها و کشورهای همسو را فراهم خواهد ساخت (ذوعلم، ۱۳۸۹).
- نجف‌علی غلامی، (۱۳۸۶) در مقاله تحت عنوان: موانع پویایی اتحاد و انسجام، چاپ: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی می‌نویسد: وحدت و انسجام در عصر حاضر مرهم زخم‌های کهنه جهان اسلام است و اگر مسلمانان خواهان بازگشت به عصر طلایی خود می‌باشند و علاقه‌مند مرجعیت علمی در جهان هستند، باید احساس یکی بودن را در خود ایجاد، تقویت و فراگیر نمایند. مقوله «وحدت» هم در جای خود مهم و حیاتی است و جوامع اسلامی از جمله ایران اسلامی باید در مسیر رشد و تقویت آن کوشا و جدی باشند و مانع رشد عوامل تفرقه و اختلاف شوند.
- عبدالحسین خسروپناه؛ (۱۳۹۱)، در مقاله‌ای تحت عنوان: اتحاد ملی و انسجام اسلامی در پرتو وحی و امامت، منتشره در فصلنامه انتظار می‌نویسد: سیره و سنت نبوی و علوی بر این رویکرد استوار بوده است که میان اهل اسلام، وحدت و انسجام برقرار شود و چالش‌های آن‌ها به حداقل برسد. مقام معظم رهبری نیز با توجه به این سیره حسنه و سنت دینی، به مسئولان نظام و مردم، ضرورت اتحاد و انسجام را گوشزد کردند.

بنابراین، توصیه به اتحاد ملی و انسجام اسلامی، درصدد نفی تفاوت‌های مذهبی و ملی نیست؛ بلکه می‌خواهد بر وحدت ملی و اسلامی تأکید کند.

- عاشوری و معماری‌پور؛ (۱۳۸۸/۸/۲۶) در مقاله‌ای تحت عنوان: «اتحاد و انسجام اسلامی» چاپ پایگاه تخصصی جامع آثار شهید مطهری. یکی از بزرگ‌ترین دغدغه‌های مصلحان اجتماعی و یکی از مهم‌ترین وظایف و بلکه آرمان‌ها و آرزوهای سفیران الهی، اتحاد امت و انسجام و یکپارچگی آحاد جوامع انسانی است. این واقعیتی است که به اعتقاد شیعه سرانجام به وقوع خواهد پیوست و با ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی و فرجه و شریف) و تشکیل حکومت جهانی آن حضرت در برهه‌ای از آینده تاریخ آنچه را که انبیاء و پیامبران و مصلحان و خیرخواهان از انجامش برنیامدند و برای آن‌ها همواره به صورت یک آرمان و یک ایده‌آل جلوه می‌کرد در آخرالزمان و پایان عمر جهان به خواست و اراده قطعی الهی و با ظهور ایشان محقق خواهد شد.

در جمع‌بندی پژوهش‌های مرتبط، با موضوع مورد تحقیق، نتیجه می‌گیریم که اغلب از بعد نظری و تئوریک موضوع را بررسی و با تأکید بر زمینه‌سازی برای ایجاد اتحاد و انسجام در جامعه نگاهی بخشی در مفهوم‌شناسی موضوع اتحاد داشته‌اند و به بررسی و دستیابی به همه‌جمله موجود در زمینه شناخت اصول پایه‌ای و کلیدی مفهوم استحکام پرداخته نشده است؛ بنابراین تحقیق حاضر با بررسی روشمند علمی و شناسایی راهبردهای اساسی برای استحکام ساخت قدرت درونی نظام تلاش دارد، در این زمینه با بررسی علمی، نسبت به شناسایی راهبردهای نقش وحدت ملی در استحکام درونی قدرت نظام گامی نو بردارد؛ و نقش پیشینه‌ها در دانش‌افزایی محقق برای بهره‌مندی از مطالب مرتبط و جلوگیری از انجام کار تحقیقی تکراری تأثیرگذار بوده است.

وحدت: مقام معظم رهبری در تعریف وحدت می‌فرمایند: «یعنی نبودن تفرقه و نفاق و درگیری و کشمکش. حتی دو جماعتی که از لحاظ اعتقاد دینی مثل هم نیستند، می‌توانند اتحاد داشته باشند؛ می‌توانند کنار هم باشند؛ می‌توانند دعوا نکنند. یکی از عواملی که این وحدت را خدشه‌دار می‌کند، مفاهیم مشتبه‌ای است که دائماً در فضای ذهنی مردم پرتاب می‌شود. هر کس هم به گونه‌ای معنا می‌کند؛ یک عده از این طرف، یک عده از آن طرف؛ جنجال و اختلاف غیر لازم درست می‌شود!...» (بیانات، نماز جمعه تهران، ۱۳۷۹/۱/۲۶). همبستگی ملی و احساس تعلق خاطر

— مقاله پژوهشی: راهبردهای وحدت ملی در استحکام بخشی قدرت درونی نظام جمهوری اسلامی ایران... ۲۲۵ ♦
مشترک و احساس تعهد مشترک افراد به اجتماع ملی که افراد جامعه هویت جمعی می دهد (چلبی، ۱۳۷۸).

وحدت از مقدماتی است که اساس و انسجام و پویایی یک نظام را تشکیل داده و رمز ماندگاری آن می باشد. با مراجعه به کلمات حضرت علی (ع) چنین می توان استنباط نمود که: «اتحاد» امری فطری و طبیعی می باشد و انسان با روحیه نوع دوستی پدید آمده است. حرف ما به عنوان پیام وحدت این است که مسلمانان بیایند با هم متحد بشوند و با یکدیگر دشمنی نکنند و محور هم، کتاب خدا و سنت نبی اکرم (ص) و شریعت اسلامی باشد. این حرفی است که هر عاقل بی غرض و منصفی آن را قبول خواهد کرد (بیانات، در جمع علمای شیعه و سنی، ۱۳۷۷/۱۱/۲).

وحدت ملی: معنای وحدت ملی به لحاظ مفهومی و نظری دارای اهمیت است. اصلی ترین مفاهیم نزدیک به وحدت ملی، مفاهیمی همچون همبستگی اجتماعی، یکپارچگی اجتماعی نام برد. (ایرانی، ۱۳۸۸: ۷۱). به معنای یکی شدن ملت، یگانگی ملت و اجتماع ملت در اهداف مشخص و برادری امت در دفاع از نظام مقدس اسلامی و حفظ کیان، هویت و فرهنگ اسلامی تحت لوای مقام عظمای ولایت و یکپارچه شدن در مقابل تهدیدات منافقین داخلی و دشمنان خارجی (کریمی، ۱۳۹۲).

وحدت ملی به معنای احساس تعلق مشترک و جمعی افراد در اجتماعی است که در آن اشتراک سرنوشت و اشتراک فرهنگی (تعلقات دینی و ملی و نظایر آنها) میان افراد و جامعه وجود دارد و هنگام نیاز افراد نسبت به حفظ این تعلقات و اشتراکات به طور خودانگیخته واکنش نشان می دهند (آب خضر، ۱۳۹۳).

وحدت، همبستگی احساس مسئولیت متقابل بین چند نفر یا چند گروه است که از آگاهی و اراده برخوردار باشند و می تواند شامل پیوندهای انسانی و برادری و یا حتی وابستگی متقابل حیات و منافع انسانها باشد (متفکر، ۱۳۹۳).

استحکام: واژه استحکام اسم مصدر عربی [بر وزن استفعال] بوده که به معنی محکم بودن، محکمی، استواری، قوام و انسجام بخشیدن به کارها می باشد و در اصل از فعل حکم گرفته شده است (انوری، ۱۳۸۲: ۱۳۰).

استحکام از درون نظام یا پدیده ریشه می‌گیرد. باید عنایت داشت استحکام از درون متفاوت از استحکام در درون هست. در استحکام از درون، استحکام منبعث از درون و در مرتبه‌ای بالاتر و یک ویژگی و محصول برآمده، استخراج شده و نشأت گرفته از آن هست و حال اینکه در استحکام درونی، محکم بودن به‌عنوان یک کیفیت و روح مندرج در درون نظام بوده و این دو همراه و پیوست هم می‌باشند. در استحکام درونی مراد استحکام در درون و محکم بودن در داخل سیستم هست که به‌عنوان یک کیفیت و حالت درونی و داخلی سیستم مورد نظر است. از سوی دیگر اطلاق درونی بودن به مفهوم استحکام می‌تواند بیانگر این باشد که استحکام ناظر بر سطح وسیعی و فراتر از حوزه‌ی درونی بوده که بخش درونی فقط جزئی از آن است و استحکام را می‌توان از منظر بیرونی آن هم مورد بحث قرار داد.

قدرت: قدرت از بدیهی‌ترین مسائلی است که می‌توان آن را در تمامی روابط به جستجو نشست. در خصوص تعریف این مفهوم، توافق چندانی میان اندیشمندان و نظریه‌پردازان وجود ندارد. به همین خاطر قدرت همانند امنیت، مفهومی مبهم و نادقیق می‌باشد. برای این مفهوم اندیشمندان مختلف چهره‌های گوناگونی را در نظر گرفته‌اند (پور زرومی، ۱۳۸۳: ۳۰). در بسیاری از ستیزه‌ها در جامعه، مبارزه برای قدرت است، از منظری دیگر نیز قدرت را می‌توان در دو نوع درون‌زا و برون‌زا دانست:

قدرت برون‌زا: شامل مجموعه منابع مولد قدرت است که از بیرون یک نظام در اختیار او گذاشته می‌شود و با ساخت درونی آن نظام پیوندی وثیق ندارد، یا توان کنترل و مدیریت آن برای نظام به‌خوبی ممکن نیست؛ همچون حمایت بیگانگان از یک حکومت یا منابع اقتصادی وابسته به مصالح بیگانگان.

قدرت درون‌زا: مجموعه منابع مولد قدرت و اقتدار است که با ساخت درونی نظام مرتبط بوده و اجزای آن را مؤلفه‌های بومی و درونی یک ملت و کشور تشکیل می‌دهند و خود نظام توان مدیریت کلان و خرد آن منابع را در اختیار دارد؛ همچون اعتقادات، دانش، ثروت ملی و بومی، منابع طبیعی قابل بهره‌برداری داخلی، نیروهای نظامی متعهد و دارای اعتماد به نفس (خوش‌چهره، ۱۳۹۱).

راهبرد: واژه استراتژی که معادل فارسی آن راهبرد است. از واژه یونانی به معنای ژنرال ارتش گرفته شده است. راهبرد از جمله مفاهیمی است که تعاریف متعددی برای آن ارائه شده است. راهبرد، به معنی اختصاص منابع و ابزار برای دستیابی به هدف‌های تعیین شده و رسیدن به وضع

مطلوب است (دانشجویان دوره هفتم مطالعات امنیت ملی، ۱۳: ۱۳۹۰). مجموعه روش‌ها و تصمیماتی که یک سازمان برای کسب مزیت رقابتی انجام و اتخاذ می‌کند تا بتواند در مقایسه با رقبا ارزش بیشتری برای مخاطبان (مشتریان) ایجاد و عرضه نماید (حسن بیگی، ۱۳۹۰: ۴۸).

وحدت از نگاه مبانی اسلامی: قرآن کریم به مسئله وحدت اهتمام خاصی می‌ورزد. از یک سو پیامدهای مثبت اتحاد را بازگو می‌کند و از سوی دیگر نسبت به پیامدهای شوم اختلاف هشدار می‌دهد و برای تحقق و حفظ وحدت، راهکارهای زیادی ارائه می‌کند که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از: الف) تکیه بر عناصر مشترک دینی: راه اصولی برای رسیدن یک جامعه به وحدت درونی این است که بر مهم‌ترین عناصر مشترک تکیه کنند. از نظر قرآن هیچ عنصری مهم‌تر از عنصر دینی نیست. از این رو این کتاب آسمانی اولین راهکار وحدت را تکیه بر عناصر مشترک دینی می‌داند.

این راهکار نه تنها در سطح امت اسلامی بلکه در سطح تمام ادیان آسمانی کاربرد دارد:

«قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا» بگو ای اهل کتاب به سوی کلمه‌ای که مشترک بین ما و شما است بیایید و آن این که جز خدای یگانه را نپرستیم و هیچ چیزی را شریک او قرار ندهیم. (آل عمران: ۶۴) گرچه این آیه در مورد اهل کتاب است، اما پیام آن اختصاص به این مورد ندارد بلکه یک طرح کلی را در تعامل با دیگران ارائه می‌کند. بر اساس این طرح مسلمانان می‌توانند در حوزه‌های مختلف تشکیل وحدت بدهند. در حوزه وسیع می‌توانند با تمام ادیان آسمانی بر طبق باور مشترک به خدا و دین الهی در مقابل دیگران متحد شوند. در دایره محدودتر جوامع مختلف اسلامی می‌توانند بر اساس مشترکات فراوان دینی یا حفظ هویت مذهبی‌شان گرد هم آیند. پیشگامان وحدت اسلامی نیز طبق همین طرح گام برمی‌داشتند (رخساره، ۱۹۹۰).

ب) اصالت دادن به ارزش‌های اسلامی: قرآن مجید از تفرقه، اختلاف و دودستگی به کرانه گودال آتش جنگ یاد کرده که وحدت، اتحاد و یک دستگی خطر فروافتادن در چنین گودالی را برطرف می‌سازد و می‌فرماید: «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ»؛ و همگی به ريسمان خدا چنگ زبید و پراکنده نشوید و نعمت خدا را بر خود یاد کنید آنگاه که دشمنان [یکدیگر] بودید پس میان دل‌های شما الفت انداخت تا به لطف او برادران هم شدید و بر کنار پرتگاه آتش بودید که شما را از آن رهانید

♦ ۲۲۸ فصلنامه امنیت ملی، سال نهم، شماره سی و سوم، پاییز ۱۳۹۸ —————
این‌گونه خداوند نشانه‌های خود را برای شما روشن می‌کند باشد که شما راه یابید (آل‌عمران؛ ۱۰۳).
امیرالمؤمنین امام علی (ع) در یکی از خطبه‌هایش، با بیان سرگذشت امت‌های پیشین، بر این مطلب تأکید کرده است: «آنان هنگامی که اتحاد و یکپارچگی داشتند چگونه دارای عزت و شوکت بودند و بر جهانیان فرمانروایی می‌کردند، اما آنگاه که از هم پراکنده شدند، خواری و ذلت به آنان روی آورد و از هر سوی تاراج شدند و حیثیت و حاکمیت خود را از دست دادند.» آنچه بیان شد نگاه اسلام به مقوله «وحدت» مبتنی بر ژرف‌اندیشی و آینده‌نگری است. «وحدت» برای امت اسلامی و دولت‌های اسلامی، چه در بعد داخلی و چه در بعد خارجی، کالایی ویترونی و تجملاتی محسوب نمی‌شود، بلکه مقوله‌ای کاملاً استراتژیک، حساس و سرنوشت‌ساز به حساب می‌آید که غفلت از آن خسارت‌های جبران‌ناپذیری در پی خواهد داشت. پیشرفت هر جامعه‌ای مانند موفقیت یک فرد تابع انسجام انرژی آن جامعه یا فرد است. تا هنگامی که عناصر مختلف سیاسی، اقتصادی و به‌خصوص فرهنگی جامعه‌ای از انسجام و منطقی درونی برخوردار نباشد، نمی‌توان مجموعه آن جامعه را در برابر تهدیدهای بیرونی استوار ساخت و در مسیر پیشرفت یا توسعه‌یافتگی سوق داد. به عبارتی همگرایی داخلی برای توسعه و مقاومت در مقابل دشمنان و تهدیدهای بیرونی ضروری است و وحدت ملی از شاخص‌های اصلی استحکام ساخت درونی قدرت کشور می‌باشد (رخساره، ۱۹۹۰).

وحدت از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی): تحقق وحدت در میان توده‌های مردم و تسری آن به سطوح عالی کشور و در میان نخبگان می‌تواند مایه اقتدار ملی باشد. البته این مسیر لزوماً یک طرفه نیست بلکه با وحدت کلمه نخبگان در مواضع اصولی می‌توان مسیر اتحاد ملی را هموار نمود. بدون تردید یکی از مقدمات افزایش وحدت، بسط استنباط‌های مشترک از مفاهیم بنیادین در بین نخبگان به‌عنوان یک فرایند پیچیده است که در نهایت معطوف به کارآمدی نظام سیاسی است. در واقع اجماع نخبگان در مسائل اصولی و فروکاهیدن تعارضات فلسفی به اختلاف‌نظر در روش‌ها و سیاست‌ها به تدابیر عقلایی برای اداره کشور در یک فضای سیاسی امن می‌انجامد. یکی از توصیه‌های مؤکد مقام معظم رهبری جهت استحکام ساخت درونی قدرت ملی، تأکید بر اتحاد و همبستگی ملی می‌باشد، ایشان در بیانات متعددی بر نقش اساسی آن در استحکام ساخت درونی قدرت ملی تأکید داشته و می‌فرمایند:

«حضور هوشمندانه مردم در صحنه و وحدت نظر مسئولان، در هر موضوعی همواره موجب استحکام نظام اسلامی خواهد شد... حضور هوشمندانه مردم در صحنه و وحدت نظر مسئولان، در

— مقاله پژوهشی: راهبردهای وحدت ملی در استحکام بخشی قدرت درونی نظام جمهوری اسلامی ایران... ♦ ۲۲۹

هر موضوعی همواره موجب استحکام نظام اسلامی خواهد شد» (بیانات، اعضای مجلس خبرگان؛ ۱۳۸۶/۱۲/۷). «آنچه برای نظام جمهوری اسلامی حائز اهمیت است، استحکام ساخت درونی نظام جمهوری اسلامی است، استحکام درونی ملت ایران است؛ همان چیزی که از روز اول تا امروز توانسته است این کشور را حفظ کند؛ اتحاد ملی، توجه به آرمان‌های والای نظام جمهوری اسلامی، توجه به عزت ملی ... تا وقتی که دشمن امیدوار باشد که می‌تواند نظام اسلامی را ریشه‌کن کند، تلاش خواهد کرد و ضربه خواهد آورد. همه همت ما باید این باشد که آن‌چنان ساخت را مستحکم کنیم که دشمن احساس کند هر تیغی وارد بیاورد، تیغش کند و به ضرر خودش تمام خواهد شد و هر گلوله‌ای بزند به طرف خودش کمانه خواهد رفت» (بیانات، دانشگاه افسری ارتش، ۱۳۹۲/۷/۱۳). «ما مطمئنیم که ساخت مستحکم نظام جمهوری اسلامی و اتحاد ملی و نزدیکی دل‌ها میان آحاد ملت، بزرگ‌ترین بازدارنده است. همه مؤظفند این ساخت استوار و مستحکم را حفظ کنند و استحکام بیشتری به آن ببخشند» (بیانات در دانشگاه افسری امام علی (ع)، ۱۳۹۰/۰۸/۱۹).

«ساخت اقتدار درونی ملت که در درجه اول با ایمان صحیح و راسخ و با اتحاد آحاد مردم و با عمل درست مسئولین کشور و با همراهی مسئولان و آحاد مردم و با توکل به خدای متعال انجام خواهد گرفت» (پیام، کنگره عظیم حج، ۱۳۹۲/۶/۲۰). «علاج صحیح در مقابل تجاوز آمریکا، مستحکم کردن ساخت داخلی نظام است. استحکام درونی نظام را که به همبستگی ملت، همبستگی دل‌ها، همبستگی ملت با مسئولان نظام و وحدت کلمه در مجموعه ارکان نظام وابسته است، حفظ کنند» (بیانات، دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۸۲/۲/۲۲).

«وحدت ملی یک مسئله است که بحمدالله جمهوری اسلامی از اول انقلاب تا امروز از این امتیاز وحدت ملی برخوردار بوده. لکن یک چیزی در کنار وحدت ملی وجود دارد و آن اتحاد و هم‌زبانی و همدلی مسئولین کشور است؛ این خیلی چیز مهمی است. منافات هم ندارد با اختلاف سلیقه‌ها، با اختلاف دیدگاه‌ها... مهم این است که وحدت جهت، وحدت مسیر، وحدت هدف محفوظ بماند؛ آن است که شکل می‌دهد به اتحاد مسئولان و در نهایت، به اتحاد ملی؛ این خیلی چیز خوبی است. ... بنده معتقدم که بدون همکاری، کارهای کشور پیش نخواهد رفت. ما تجربه زیادی کسب کردیم در طول این سی و چند سال؛ اگر مسئولان کشور در یک جهت، در یک هدف که اهداف کلی است، اهداف اساسی است، اهداف انقلابی است - با هم هم‌نظر باشند،

♦ ۲۳۰ فصلنامه امنیت ملی، سال نهم، شماره سی و سوم، پاییز ۱۳۹۸

اختلاف سلیقه‌ها درصدها مسئله [هم که] وجود داشته باشد، ضرری نمی‌زند و کار پیش می‌رود؛ عمده این است و این را ما می‌خواهیم که خب بحمدالله انسان احساس می‌کند که این در کشور وجود دارد؛ یعنی مسئولین قوا و مسئولان اساسی کشور، در اهداف کلان نظام با یکدیگر همفکرند، همدل‌اند، هم‌نظرند» (بیانات، در دیدار مسئولان نظام؛ ۱۳۹۵/۱/۱۸).

«استحکام ساخت درونی در هر جامعه‌ای، کلید موفقیت و رمز پیروزی است. مشکلات کوچک و بزرگ در سطح ملی با استحکام ساخت درونی قابل حل بوده و می‌توان گفت حتی اقتدار ملی و پاس داشت منافع ملی در پرتو استحکام ساخت درونی میسر است و اگر ادعا شود که حیات و بقاء، بالندگی و والایی یک ملت به مستحکم بودن ساخت داخلی آن بستگی دارد، سخن گزافی بر زبان نرفته است. آنچه برای نظام جمهوری اسلامی حائز اهمیت است، ساخت استحکام درونی نظام جمهوری اسلامی است، استحکام درونی ملت ایران است، همان چیزی که از روز اول تا امروز توانسته است این کشور را حفظ کند» (بیانات، دانشگاه افسری ارتش؛ ۱۳۹۲/۷/۱۳).

نظام‌های سیاسی به‌مثابه ارگانیزم زنده عمل می‌کنند و تداوم پایایی و پویایی آن‌ها مستلزم برنامه‌ریزی و مراقبت دقیق است. هر نظام سیاسی برای استمرار و موفقیت خود نیازمند تحکیم هم‌زمان و متوازن استحکام ساخت درونی خود است، اگر بنای آن در جامعه‌ای آسیب ببیند یا به سستی بگراید، استحکام سامان سیاسی آن جامعه به خطر افتاده و با بحران جدی مواجه خواهد شد. همان‌طور که مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) می‌فرمایند: «مسلم است مهم‌ترین محور پایداری و استواری روزافزون نظام مقدس جمهوری اسلامی، بعد از انگیزه الهی (مقصد عالی حکومت اسلامی)، اتحاد ملی و انسجام اسلامی بوده است که از آغاز نهضت همچنان این شاخصه اهمیت خود را نشان داده است» (بیانات رهبری، اعضای شورای نگهبان، ۱۳۸۶/۴/۲۱).

«هر ملتی که متحد باشد، هر ملتی که میان خود تنازع و جدال ویرانگر نداشته باشد، هر ملتی که با مسئولان خود یکدل و یک‌زبان باشد و مسئولانش را از خود بدانند و مسئولان هم به وظایفشان در مقابل ملت عمل کنند و خود را خدمتگزار مردم بدانند، آن ملت در مقابل همه دشمنی‌ها شکست‌ناپذیر خواهد شد» (بیانات، در جمع کارگزاران نظام؛ ۱۳۷۹/۱۰/۷).

استحکام ساخت درونی نظام از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

«ملت توجه داشته باشد. ببیند که باید یک کشور اقتدار درونی خود را حفظ کند؛ این توصیه همیشه ما به مسئولین است. مشکلات کشور را تنها یک چیز حل می‌کند، آن هم عبارت است از نگاه به ظرفیت‌های درونی - که این ظرفیت‌ها هم بحمدالله بسیار است، بی‌شمار است - و استفاده از این ظرفیت‌ها به شکل حکیمانه. خوشبختانه مسئولین اقتصادی دولتی به این معنا توجه کرده‌اند، به این نتیجه رسیده‌اند. راه برطرف کردن مشکلات اقتصادی کشور - حالا این بخش از مشکلات - نگاه به بیرون نیست، نگاه به برداشتن تحریم دشمن و مانند این‌ها نیست؛ خوشبختانه مسئولین اقتصادی کشور به این معنا توجه کرده‌اند. راه آن این است که به درون نگاه کنند؛ ساخت درونی اقتصاد را تقویت کنند؛ این کار را بنا دارند بکنند و ان‌شاءالله همین است که پیش خواهد رفت و در این توفیق پیدا خواهند کرد. به دشمن نمی‌شود چشم دوخت؛ از دشمن نمی‌شود انتظار داشت» (بیانات، روز نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲/۱۱/۱۹). «یکایک ملت ایران وظیفه دارند تا آنجایی که می‌توانند، استحکام درونی نظام را که به همبستگی ملت، همبستگی دل‌ها، همبستگی ملت با مسئولان نظام و وحدت کلمه در مجموعه ارکان نظام وابسته است، حفظ کنند» (بیانات، دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۸۲/۲/۲۲).

«در پیشرفت به سمت هدف‌های آرمانی، باید ساخت درونی قدرت را استحکام بخشید؛ اساس کار این است. ما اگر می‌خواهیم این راه را ادامه دهیم و به این سمت حرکت کنیم و این هدف‌ها را دنبال کنیم و چشم به این آرمان‌ها بدوزیم و پیش برویم و در مقابل این معارضه‌ها ایستادگی کنیم و صبر و توکل را به کار بگیریم، باید ساخت قدرت ملی را در درون کشور تقویت کنیم و استحکام ببخشیم. عناصر این استحکام، برخی عناصر همیشگی است، برخی هم عناصر فصلی است. آنچه جزء عناصر همیشگی است، عزم راسخ است؛ که عرض کردیم. مسئولان کشور باید تصمیمشان را در مواجهه با مشکلات حفظ کنند، عزم راسخ خودشان را محفوظ بدارند، دچار تزلزل نشوند. به سمت آرمان‌ها حرکت کردن، این عزم راسخ را نیاز دارد. این جور نباشد که با مشاهده اخم دشمن، ترشروی دشمن، حرکت معارضه دشمن با شکل‌های مختلفش - تبلیغاتی‌اش، سیاسی‌اش، اقتصادی‌اش و امثال این‌ها - متزلزل شوند. هم عزم راسخ مسئولین لازم است، هم عزم راسخ مردم لازم است» (بیانات، مسئولان نظام، ۱۳۹۲/۴/۳۰).

نظامی که متکی به مردم است و مردم از آن دفاع می‌کنند، در درون خودش مستحکم است. رخنه‌های گوناگونی که به یک نظام صدمه می‌زند، بسته می‌شود و هیچ قدرتی نمی‌تواند این نظام را از بین ببرد. ما می‌توانیم ساخت داخلی را مستحکم کنیم و وحدت این ملت را که از مبانی دینی و نقش ارزش‌های دینی در این رابطه نشأت گرفته و باعث استحکام پیوند بین نظام و مردم گردیده است را ارتقاء بخشید؛ بنابراین استحکام درونی نظام را که به همبستگی ملت، همبستگی دل‌ها، همبستگی ملت با مسئولان نظام و وحدت کلمه در مجموعه ارکان نظام وابسته است، باید حفظ شود (بیانات، نماز جمعه تهران، ۱۳۷۷/۱۰/۴).

روش تحقیق:

این تحقیق یک تحقیق کاربردی- توسعه‌ای است و روش آن توصیفی - تحلیلی است. گردآوری داده‌ها و اطلاعات از طریق اسنادی و کتابخانه‌ای که شامل دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، آیات و روایات به شیوه تحلیل گفتمان و روش استنباطی است. با تحلیل توصیفی گفتمان و بیانات رهبری پیرامون مؤلفه‌ها و شاخصه‌های وحدت اتحاد ملی و سنجش نقش آن در استحکام بخشی قدرت درون نظام با بهره‌گیری از جامعه اندیشمندان و افراد خبره آشنا به دیدگاه رهبری و صاحب‌نظر در این زمینه که از سوابق تجربی، مدیریتی و علمی بالای در حوزه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای استحکام ساخت درونی قدرت نظام برخوردار هستند، به آنان مراجعه و با استفاده از ابزار تحقیق از جمله پرسشنامه و مطالعات کتابخانه‌ای به بررسی نتایج حاصله به طریق آماری پرداخته شده است.

عوامل درونی (قوت، ضعف) و عوامل بیرونی (فرصت، تهدید) استخراج شده حاصل از تحلیل محتوای بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در جلسه گروه خبرگی بررسی و عوامل اصلی در پاسخگویی به سؤالات این تحقیق تعیین گردید که پس از اصلاح ۶ آیتم بدین ترتیب امتیاز ۱۶۸ آیتم از عدد جدول لاوشه (۰/۶۲) بزرگ‌تر بود بنابراین حاکی از آن بود که وجود آیتم‌های مربوطه با سطح معناداری آماری قابل قبول ($p < 0.05$) در این ابزار ضروری و مهم است و همچنین برای بررسی دقت و ثبات ابزار سنجش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده که در سطح بالای روایی و پایایی ۹۷۶٪ به تأیید رسیده است و در نتیجه از پایایی بالاتری برخوردار می‌باشند. در تجزیه و تحلیل داده‌های از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است و در نتیجه برای ارائه راهبردها و مشخص شده رویکرد عوامل تعیین موقعیت در ماتریس تعیین موقعیت از روش *SWOT* استفاده گردیده است.

یافته‌های تحقیق

در جدول زیر عوامل وحدت ملی و همچنین میانگین‌های به دست آمده از آزمون فریدمن در گزاره‌های چهارگانه (قوت، ضعف، فرصت، تهدید) با تعیین میزان اهمیت و افق آینده و تعیین برآیند آن‌ها نشان داده می‌شود.

در جدول زیر برآیند گزاره‌های قوت، ضعف، فرصت، تهدید وحدت ملی در بعد زمانی افق آینده به ترتیب رتبه آورده شده است:

جدول شماره ۱ گزاره‌های قوت وحدت ملی بعدهای میزان اهمیت و افق آینده

میانگین			گزاره‌های قوت وحدت ملی بعدهای میزان اهمیت و افق آینده
برآیند	افق آینده	میزان اهمیت	
۴.۸۶	۴.۷۴	۴.۹۷	۱- وجود رهبری حکیم و فرزانه در رأس حکومت
۴.۴۸	۴.۱۶	۴.۸۲	۲- مشارکت سیاسی و حضور هوشمندانه مردم در صحنه‌های مختلف
۴.۴۰	۴.۰۲	۴.۸۲	۳- وجود همبستگی ملی همراه با همدلی و هم‌زبانی
۴.۵۸	برآیند گویه‌های قوت		
میانگین			گزاره‌های فرصت وحدت ملی بعدهای میزان اهمیت و افق آینده
برآیند	افق آینده	میزان اهمیت	
۴.۲۷	۳.۸۹	۴.۶۰	۱- الهام بخشی انقلاب اسلامی در ایجاد بیداری اسلامی
۴.۲۴	۴.۰۲	۴.۴۷	۲- علاقه مندی کشورهای اسلامی به الگو برداری از انقلاب اسلامی ایران
۴.۲۰	۳.۸۴	۴.۶۰	۳- وجود رهبران دینی و مراجع شیعه
۴.۱۷	۳.۹۰	۴.۴۵	۴- وجود زمینه‌های اعتبار حاکمیتی منطقه‌ای و بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران
۴.۲۲	برآیند گویه‌های فرصت		
میانگین			گزاره‌های ضعف وحدت ملی بعدهای میزان اهمیت و افق آینده
برآیند	افق آینده	میزان اهمیت	
۴.۱۱	۳.۶۸	۴.۵۹	۱- تلاش برای تضعیف جایگاه ولایت فقیه و ضعف در التزام عملی برخی از مسئولین.
۴.۰۸	۳.۶۷	۴.۵۲	۲- ترجیح منافع گروهی و جناحی بر مصالح ملی.
۴.۰۳	۳.۶۸	۴.۴۰	۳- وجود ناتوانی و وادادگی برخی از نخبگان و مسئولین در برابر توطئه‌ها و مشکلات.
۴.۰۲	۳.۶۹	۴.۳۸	۴- ضعف ایمان و اعتقاد دینی و بی‌بصیرتی برخی از خواص
۴.۰۶	برآیند گویه‌های ضعف		
میانگین			گزاره‌های تهدید وحدت ملی بعدهای میزان اهمیت و افق آینده
برآیند	افق آینده	میزان اهمیت	

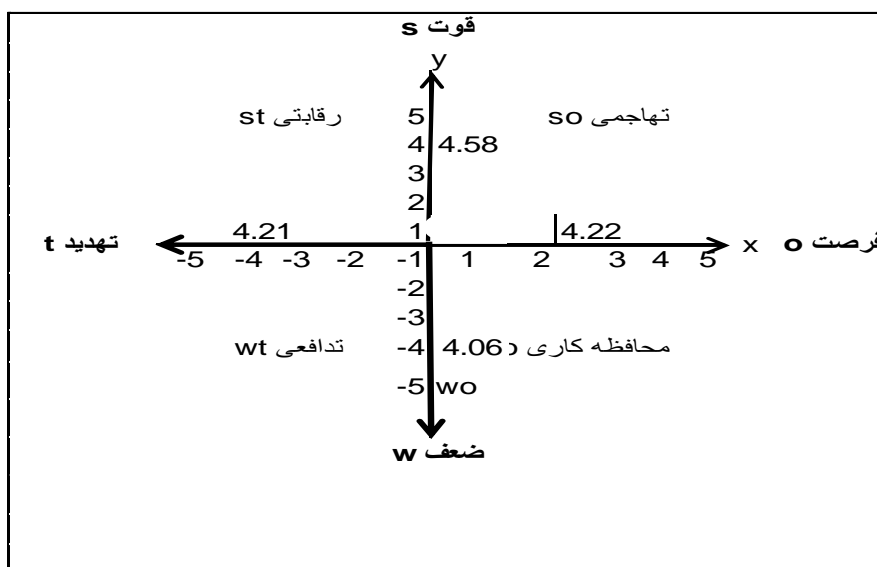
۴.۲۸	۴.۰۵	۴.۷۶	۱- تلاش دشمنان برای ایجاد تفرقه و اختلافات قومی و مذهبی.
۴.۲۲	۳.۹۳	۴.۶۷	۲- ایجاد تردید در اذهان جوانان نسبت به آرمان‌های انقلاب اسلامی.
۴.۱۵	۳.۸۲	۴.۵۱	۳- ترویج فرهنگ جدایی دین از سیاست.
۴.۲۱	برآیند گویه‌های تهدید		

با توجه به اطلاعات به دست آمده از جدول فوق میانگین برآیند وحدت ملی در بعد میزان اهمیت و افق آینده به منظور ترسیم نمودار ارزیابی و تعیین موقعیت برای تدوین راهبردها به شرح جدول زیر به دست آمد:

جدول شماره ۲ میانگین برآیند بعد افق آینده

ردیف	گزاره‌ها	میانگین برآیندها افق آینده
۱	نقاط قوت	۴.۵۸
۲	نقاط ضعف	۴.۰۶
۳	فرصت‌ها	۴.۲۲
۴	تهدیدها	۴.۲۱

ماتریس وحدت ملی بعد میزان اهمیت و افق آینده

— مقاله پژوهشی: راهبردهای وحدت ملی در استحکامبخشی قدرت درونی نظام جمهوری اسلامی ایران... ۲۳۵

با توجه با اطلاعات به دست آمده فوق و مختصات موقعیت راهبردی وحدت ملی بعد میزان اهمیت و افق آینده در تبیین راهبردها از رویکرد تهاجمی استفاده می شود که بیانگر وجود مزیت در نقاط قوت و فرصت است بنابراین لازم است با استفاده از نقاط قوت منافع موجود در فرصت ها را به دست آورد.

تدوین راهبرد: ابزارهای زیادی برای تجزیه و تحلیل و انتخاب راهبرد در سطوح مختلف معرفی شده اند. یکی از این ابزارها ماتریس فرصت، تهدید، قوت، ضعف (SWOT) می باشد. بدین گونه که عوامل اصلی در چهارخانه قرار داشته و چهارخانه دیگر راهبردها را نشان می دهند. چهارخانه ای که نشان دهنده راهبردها می باشند، در واقع نواحی دربرگیرنده راهبردهای WT, WO, ST, SO هستند که پس از تکمیل شدن چهارخانه حاشیه ای مربوط به عوامل اصلی (S, W, O, T) به وجود می آیند (جدول مختصات).

جدول مختصاتی مدل SWOT

<p>ضعف ها (W):</p> <p>W1- تلاش برای تضعیف جایگاه ولایت فقیه و ضعف در التزام عملی برخی از مسئولین</p> <p>W2- ترجیح منافع گروهی و جناحی بر مصالح ملی</p> <p>W3- ضعف ایمان و اعتقاد دینی و بی بصیرتی برخی از خواص</p> <p>W4- وجود ناتوانی و وادادگی برخی از نخبگان و مسئولین در برابر توطئه ها و مشکلات.</p>	<p>قوت ها (S):</p> <p>S1- وجود اتحاد ملی همراه با همدلی و هم زبانی</p> <p>S2- مشارکت سیاسی و حضور هوشمندانه مردم در صحنه های مختلف</p> <p>S3- وجود رهبری حکیم و فرزانه در رأس حکومت.</p>	<p>عوامل داخلی</p> <p>عوامل محیطی</p>
<p>ناحیه ۳</p> <p>از مزیت هایی که در فرصت ها نهفته است استفاده می نمایم برای جبران نقاط ضعف (WO)</p>	<p>ناحیه ۱</p> <p>استفاده از فرصت ها با استفاده از نقاط قوت (SO)</p>	<p>فرصت ها (O):</p> <p>O1- الهام بخشی انقلاب اسلامی در ایجاد بیداری اسلامی</p> <p>O2- وجود زمینه های اعتبار حاکمیتی منطقه ای و بین المللی جمهوری اسلامی ایران</p> <p>O3- وجود رهبران دینی و مراجع شیعه</p> <p>O4- علاقه مندی کشورهای اسلامی به الگوبرداری از انقلاب اسلامی ایران</p>

تهیدها (T): T۱-تلاش دشمنان برای ایجاد تفرقه و اختلافات قومی و مذهبی T۲-ترویج فرهنگ جدایی دین از سیاست T۳-ایجاد تردید در اذهان جوانان نسبت به آرمان‌های انقلاب اسلامی.	ناحیه ۲ استفاده از نقاط قوت برای جلوگیری از تهدیدها (ST)	ناحیه ۴ به حداقل رساندن زبان‌های ناشی از تهدیدها و نقاط ضعف (WT)
--	--	--

جدول راهبردهای استخراج شده

ردیف	راهبردها	عوامل ایجاد راهبرد
۱	تبیین نقش ولایت فقیه در اتحاد ملی با عمق بخشیدن به اعتقاد عمومی درباره فصل الخطاب بودن فرامین رهبری.	S1-O۳-W۴-T۲-S۳-O۲-W1
۲	تعمیق جایگاه وحدت ملی در ترویج فرهنگ جهاد و شهادت و روحیه استکبارستیزی با هدف نفی هرگونه سلطه‌گری و سلطه‌پذیری در سایه وحدت ملی.	S۲-O۴-W۲-T1-O1-O۳
۳	نهادینه‌سازی رویکرد تعامل سازنده بین فرق اسلامی به منظور خنثی‌سازی توطئه‌های تفرقه‌افکنانه دشمنان امت اسلامی برای تقویت وحدت و انسجام اسلامی.	S1-S۳-O1-O۳-O۲-W1-T1-T۳
۴	تقویت روح خودباوری و اعتمادبه‌نفس ملی از طریق برجسته‌سازی دستاوردها و موفقیت‌های نظام اسلامی در عرصه‌های مختلف به منظور مقابله با عملیات روانی دشمن.	S۲-S۳-O۴-W۳-W۴-T۲
۵	تعمیق فرهنگ اسلام ناب محمدی (ص) با ارتقاء سطح بصیرت دینی و سیاسی آحاد مردم به منظور دشمن‌شناسی و دشمن‌ستیزی.	S1-S۲-O۴-W۳-W۴-T1-T۳
۶	توسعه مشارکت‌های مردمی در مدیریت جامعه با بهره‌گیری از سرمایه‌های اجتماعی آحاد جامعه.	W۲-S۲-S۳-O۳-W۴-T1-T۲

راهبرد منتخب: با استفاده از روش *QSPM* و تعیین نمره جذابیت راهبردها، جذابیت نسبی راهبردهای مختلف آنالیز شده و در اختیار خبرگان قرار داده شد. نتایج حاصل از نظرات خبرگان با جذابیت هر راهبرد محاسبه شد. بدین ترتیب راهبرد منتخب و اولویت‌دار اصلی «تبیین نقش ولایت فقیه در اتحاد ملی با عمق بخشیدن به اعتقاد عمومی درباره فصل الخطاب بودن فرامین رهبری» می‌باشد.

نتیجه‌گیری

امروزه نقش ولایت‌فقیه در وحدت ملی یکی از عوامل مهم در استحکامبخشی قدرت درونی نظام است و در آینده نیز از اهمیت بالایی برخوردار خواهد بود. از مهم‌ترین مسائل اسلامی که در طول تاریخ اسلام مورد نظر فقیهان و اندیشمندان بوده است و از ابعاد گوناگون در مورد آن بحث و بررسی شده ولایت‌فقیه عادل است. ولایت‌فقیه همان ادامه نظام امامت است و فقیه به‌عنوان نماینده امام عصر (عج) رهبری امت را بر عهده می‌گیرد؛ که در نظام جمهوری اسلامی ایران که نظامی مبتنی بر اندیشه‌های اسلام ناب محمدی (ص) است، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های آن توجه به جایگاه ولایت به‌عنوان مبنای مشروعیت حکومت است. حفظ وحدت و انسجام ملی و ایجاد اقتدار مهم‌ترین محورهایی است که توسط رهبران نظام جمهوری اسلامی به‌صورت روشنی در سال‌های گذشته به منصفه ظهور رسیده است.

ولایت‌فقیه، محوری‌ترین و کلیدی‌ترین رکن انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ایران و عامل رشد و پایداری نظام هست و تداوم چنین ساختاری در استحکام ساخت قدرت درونی نظام با اتکای به ظرفیت‌های درون‌زای کشور زمینه‌های حصول به استقلال را فراهم می‌نماید. ولایت عصاره ایمان به خدا و دین‌داری راستین است، اگر با بصیرت دینی و شناخت و آگاهی کافی همراه باشد، زمینه استحکام ساخت درونی قدرت نظام را با توجه به نقش کارکردی رهبری فراهم می‌شود و استحکام درونی قدرت نظام باعث افزایش مقاومت در برابر هر نوع فشار و باج‌خواهی بیرونی، توسعه و پیشرفت، حفظ استقلال و عزت ملی، حل مشکلات پیش روی کشور، ضمانت بخشی به روند رشد و پیشرفت کشور با اتکای به منابع و ظرفیت‌های داخلی می‌گردد.

بنابراین مؤمنان و مسلمانان در صورتی می‌توانند در صلح و آرامش و برادری به سر برند که امور اجتماعی و سیاسی آن‌ها را رهبری فرزانه، هوشمند و بیدار و شجاع مدیریت کند. رهبری و ولایت‌فقیه عادل دینی محور اتحاد مسلمانان است. ولایت‌فقیه به‌عنوان ودیعه‌ای الهی برای مردم دارای مستندات محکمی از قرآن و سنت است که در انقلاب اسلامی ایران به‌عنوان مهم‌ترین رکن در تأسیس و بقا انقلاب قابل‌بررسی است در انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی (ره) طراح و معمار ایدئولوژیک و کارگردان انقلاب بوده و نقش کلیدی و تعیین‌کننده در تکوین و شکل‌گیری و پیروزی و تداوم آن ایفاء نموده است. مقام معظم رهبری نیز با درایت و تیزیابی امام گونه خویش سال‌هاست که به همان سیره و روش انقلاب را هدایت کرده و همواره امید و محبوب دل مردم و

♦ ۲۳۸ فصلنامه امنیت ملی، سال نهم، شماره سی و سوم، پاییز ۱۳۹۸

خار چشم دشمنان بوده‌اند. حرکت کشتی انقلاب در دریای از توفان‌های توطئه و خیانت همواره مرهون تدابیر و تیزبین‌های حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری بوده است.

پیشنهاد:

۱- اصلاح سبک زندگی اسلامی- ایرانی با بهره‌مندی از بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی).

۲- استفاده از فضای مجازی برای تقویت گفتمان ولایت‌فقیه در نامه‌های ارسالی به جوانان جهان.

۳- شناخت ریشه‌های اصلی گفتمان ولایت‌فقیه در حفظ وحدت بین احاد جامعه در منابع موجود اسلامی.

۴- نقش بصیرت دینی و عملی در شناخت جایگاه ولایت‌فقیه در جامعه اسلامی.

۵- نقش و جایگاه کارکردی ولایت‌فقیه در کارآمدی نظام اسلامی.

منابع:

- قرآن کریم، ترجمه آیت الله العظمی مکارم شیرازی، طبع و نشر قرآن.
- امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مجموعه بیانات پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار.
- پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
- صحیفه امام خمینی (ره)، (۱۳۷۸)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
- مکارم شیرازی، ناصر و همکاران، (۱۳۷۵)، تفسیر نمونه، جلد دوم، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
- استاد شهید دکتر مرتضی مطهری، (۱۳۸۵/۹/۲)، الغدیر و وحدت اسلامی، فصلنامه تجلی پیام، چاپ مؤسسه صدرا.
- انوری، حسن، (۱۳۸۲)، فرهنگ بزرگ سخن، تهران: انتشارات سخن.
- ایرانی، مصیب، (۱۳۸۸)، استراتژی وحدت ملی و انسجام اسلامی با توجه به دیدگاه امام خمینی (ره)، فصلنامه اندیشه تقریب، سال پنجم، شماره هجدهم.
- تسخیری، محمدعلی، (۱۳۹۳)، درباره وحدت و تقریب مذاهب اسلامی، فصلنامه انتظار، چاپ دوم.
- جامی رودی، عبدالغفور، (۱۳۹۱)، وحدت درآیات و روایات و تأثیر آن در ادبیات، ویژه‌نامه نقطه پرگار.
- حسن بیگی، ابراهیم، (۱۳۹۰)، مدیریت راهبردی، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی، چاپ اول.
- خوش‌چهره، محمد، (۱۳۹۱)، ظرفیت‌های درون‌زا: امتیاز اقتصاد ایران، پایگاه تحلیلی برهان.
- خسروپناه، عبدالحسین، (۱۳۹۱)، اتحاد ملی و انسجام اسلامی در پرتو وحی و امامت، فصلنامه انتظار.
- دهخدا، علی‌اکبر، (۱۳۷۳)، لغت‌نامه دهخدا، تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- داورز، موریس، (۱۳۷۶)، جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه ابوالفضل قاضی، تهران: دانشگاه تهران.
- دانشجویان دوره هفتم مطالعات امنیت ملی، (۱۳۹۰)، ارائه نظریه اقتدار ملی در جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده امنیت ملی (مطالعات گروهی).
- ذوعلم، علی، (۱۳۸۹)، اتحاد ملی و وحدت ملی، چاپ در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
- عاشوری و معماری‌پور، (۱۳۸۸)، اتحاد و انسجام اسلامی، چاپ پایگاه تخصصی جامع آثار شهید مطهری.

- ◆ ۲۴۰ فصلنامه امنیت ملی، سال نهم، شماره سی و سوم، پاییز ۱۳۹۸
- غلامی، نجف‌علی، (۱۳۸۶)، *موانع پویایی اتحاد و انسجام*، چاپ: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
 - فصلنامه علمی تخصصی *جبل‌المتین*، دوره سوم، شماره هفتم.
 - قاسمی، (۱۳۹۳)، *وحدت و برادری در نهج‌البلاغه*، فصلنامه علمی تخصصی جبل‌المتین، دوره سوم، شماره هفتم.
 - کریمی، رضا، (۱۳۹۲)، *اتحاد ملی و انسجام اسلامی رمز پیروزی*، فصلنامه انتظار، چاپ اول.
 - معین، محمد، (۱۳۷۱)، *فرهنگ فارسی*، چاپ پنجم، تهران: انتشارات امیرکبیر.
 - وطن‌دوست، رضا، (۱۳۸۸)، *وحدت و همگرایی در اندیشه اسلامی*، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، چاپ اول.
 - هلاکای تی / رخساره، (۱۹۹۰)، *آسیب‌شناسی و راهکارها نقش وحدت در بیداری اسلامی*، جامعه‌المصطفی‌العالمیه، مشهد: آبان.